

Toimenpideoite TPA 67/2022 vp

Jouni Ovaska kesk ym.

Toimenpideoite päättäjien kolmoismandaatin ehkäisemisestä

Eduskunnalle

Sosiaali- ja terveystalvelujen uudistuksen myötä sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen järjestäminen siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle. Hyvinvointialueiden ylintä päätösvaltaa käyttää aluevaltuusto. Se asettaa aluehallituksen ja muut toimitelimet, päättää hyvinvointialuejohtajan valinnasta sekä vastaa hyvinvointialueen taloudesta ja toiminnasta.

Tammikuussa 2022 pidetyissä aluevaaleissa valittiin ensimmäiset aluevaltuutetut ja varavaltuutetut neljän vuoden toimikaudelle. Valtuutettujen määrä riippuu hyvinvointialueen asukasluvusta, ja vähimmäismäärä vaihtelee 59 ja 89 valtuutetun välillä.

Uudistuksen tavoitteena on muun muassa vahvistaa demokratiaa lisäämällä suorita vaikuttamismahdollisuuksia. Tärkeimpinä hyvinvointialueiden asukkaiden vaikuttamiskeinoina voidaan nähdä äänioikeus aluevaaleissa ja äänestyoikeus hyvinvointialueen kansanäänestyksessä sekä oikeus asettua ehdolle aluevaalissa.

Kansanvallan toteutumisen haasteena on kuitenkin niin sanotun kolmoismandaatin toteutuminen. Tämä tarkoittaa tilannetta, jossa sama henkilö toimii päättäjänä kolmella hallinnon tasolla eli kunnassa, hyvinvointialueella ja eduskunnassa.

Uudistuksen tavoite vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä ei toteudu, mikäli päättäjiksi valitaan henkilöitä, jotka toimivat päätöksentekijöinä kaikilla kolmella tasolla. Vallan keskittyminen on kyettävä välttämään, jotta demokratian ja kansanvallan toteutuminen voidaan varmistaa ja jotta päättäjien työtaakka säilyy kohtuullisena.

Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi lakimuutosta, jonka myötä päättäjänä toimiva henkilö voisi asettua ehdolle kaikissa vaaleissa, mutta tullessaan valituksi esimerkiksi aluevaaleissa hänen tulisi aluevaltuutetun paikan vastaanottaessaan luopua kunnallisista luottamustoimista. Myös muita mahdollisuuksia kolmoismandaatin välttämiseen tulee selvittää.

Muutos ei rajoittaisi vaalikelpoisten henkilöiden mahdollisuuksia asettua ehdolle, mutta varmistaisi kuitenkin sen, että päättäjät priorisoisivat tehtävistä tärkeimpinä pitämänsä. On myös huomattava, että nykylainsäädäntö ei ylipäätään mahdollista luottamustehtävästä luopumista tällä perusteella.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Toimenpideoite TPA 67/2022 vp

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansanedustajien niin sanotun kolmoismandaatin eli hallinnon kolmella tasolla päättäjänä toimimisen ehkäisemiseksi vuoden 2025 aluevaaleista lukien.

Helsingissä 6.6.2022

Jouni Ovaska kesk
Inka Hopsu vihr
Kristiina Salonen sd
Vilhelm Junnila ps
Ritva Elomaa ps
Jari Ronkainen ps
Petri Huru ps
Sami Savio ps
Anders Norrback r
Mari Holopainen vihr
Atte Harjanne vihr
Saara-Sofia Sirén kok
Pauli Kiuru kok
Marko Kilpi kok
Arto Pirttilahti kesk
Suna Kymäläinen sd
Anneli Kiljunen sd